

6. Ocean & Human Rights Platform. Corruption in the Maritime Sector. Briefing. April 2023. URL: https://ihrb-org.files.svdcdn.com/production/assets/uploads/briefings/Ocean_Platform_Briefing_Series_Corruption.pdf?dm=1715761509 (дата звернення: 21.11.2025).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-645-4-26>

**ON HARMONIZING STANDARDS OF EVIDENCE:
FROM THE CRIMINAL PROCEDURE CODE OF UKRAINE
TO THE ROME STATUTE**

**ЩОДО ГАРМОНІЗАЦІЇ СТАНДАРТІВ ДОКАЗУВАННЯ:
ВІД КПК УКРАЇНИ ДО РИМСЬКОГО СТАТУТУ**

Kaliuga Karina Viktorivna

*Doctor of Law, Professor,
Action Head of the Department
of Criminal Law, Process
and Criminalistics
Institute of Economics and Law
of the Classic Private University
Zaporizhzhya, Ukraine*

Калюга Каріна Вікторівна

*доктор юридичних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри
кримінального права, процесу
та криміналістики
Інститут економіки та права
Класичного приватного
університету
м. Запоріжжя, Україна*

Питання гармонізації стандартів доказування у кримінальному процесі України із нормами міжнародного кримінального права, зокрема Римського статуту Міжнародного кримінального суду (МКС), є надзвичайно актуальним в умовах збройної агресії РФ та системного документування воєнних злочинів на території держави [1; 10, с. 40–48]. Зростання кількості проваджень щодо порушення законів та звичаїв війни, злочинів проти людяності та потенційно – геноциду вимагає адаптації національних процесуальних інструментів до міжнародних стандартів, які забезпечують належність, допустимість, автентичність і достатність доказів для використання у міжнародних трибуналах [2, с. 64–72; 11].

Водночас чинний КПК України містить низку норм, що регулюють процес доказування на національному рівні, однак ці норми не завжди синхронізовані з міжнародно-правовими підходами щодо оцінки доказів, збереження ланцюга їх володіння (chain of custody), цифрової верифікації, дистанційного документування, аналізу супутникових

даних та стандартів доведення вини *beyond reasonable doubt* [3, с. 12; 12, с. 14–21].

Тому інтеграція національної системи доказування у поле міжнародних вимог – необхідна передумова ефективного розслідування воєнних злочинів і забезпечення їх судового розгляду як в Україні, так і на рівні МКС [4, с. 30].

КПК України закріплює основоположні принципи доказування, при цьому КПК не містить чітко вираженого критерію «поза розумним сумнівом» як у міжнародній практиці [5, с. 47]. Його застосовують суди, іноді – слідчі судді, але законодавчо він не закріплений. МКС ж оперує чітко визначеними рівнями доказовості, це *Reasonable grounds to believe* – для початку розслідування, *Substantial grounds to believe* – для затвердження обвинувачення Палатою попереднього провадження та *Beyond reasonable doubt* – для визнання особи винною [6, с. 21–27]. Особливістю стандартів МКС є: підвищена вимога до автентичності цифрових доказів; обов'язковість документованого *chain of custody*; високий рівень довіри до супутникових, цифрових, OSINT-даних, якщо вони належно верифіковані; значення *contextual elements* – контекстуальних елементів воєнного злочину чи злочину проти людяності (системний, *widespread or systematic attack*) [7; 11, с. 21–24]. При цьому, цифрові докази визначені, проте процедура їх верифікації є загальною й недостатньо деталізованою для воєнних злочинів [8, с. 10].

Так, МКС і міжнародні трибунали визнають: супутникові знімки, метадані, аудіовізуальні матеріали, перехоплення комунікацій, OSINT, дані дронів, 3D-реконструкції, докази, зібрані міжнародними спостерігачами, цифрові свідчення зі спеціальних платформ [7]. Головна відмінність – суворі вимоги до збереження автентичності та документування кожного етапу поводження з доказом [9, с. 30; 11, с. 55–63].

У КПК України термін *chain of custody* (як основа гармонізації національних і міжнародних стандартів) не закріплений. Фактично він «розчинений» у статтях про вилучення, зберігання та фіксацію доказів. У міжнародній практиці *chain of custody* є: окремим документом; журналом передачі доказів; підставою для визнання доказу допустимим. Будь-який розрив у ланцюзі тягне ризик визнання доказу недопустимим у міжнародному суді. Щодо ситуації в Україні, то воєнні умови сьогодні унеможливають традиційні методи зберігання; часто докази збирають волонтери, військові, журналісти тощо; ще, спостерігається відсутність єдиного державного стандарту; а цифрові докази нерідко без метаданих. Це й створює ризик неприйнятності доказів у МКС. Якщо порівняти вимоги КПК України та МКС (щодо цифрових, супутникових й OSINT-доказів), то підходи КПК України, наступні:

допускає електронні докази; проте не встановлює вимог до супутникових даних, 3D-моделей, OSINT та автоматизованих систем збору інформації. МКС застосовує методики ICRC [12, с. 22–26], erkeley Protocol on Digital Open Source Investigations (OHCHR, 2022) [9], методології Bellingcat [13, с. 112–125], протоколи UNITAD для Іраку та стандарти Eurojust JTs для міжнародних груп [1; 10, с. 55–60; 14, с. 19–27]. Ключовими вимогами для таких цифрових доказів, є автентичність (metadata), незмінність (hashing), верифікація місця і часу, незалежне підтвердження з кількох джерел, chain of custody. Якщо порівнювати процесуальні статуси осіб в обох документах, то гарантії у КПК: презумпція невинуватості, право не свідчити проти себе, право на адвоката, право на оскарження [3]. У Римському статуті гарантії ширші, ніж у національному праві: заборона використання доказів, отриманих з порушенням прав людини, право на експертів захисту, право на приватні розслідування сторони захисту та підвищені стандарти конфіденційності [6, с. 45–52].

Зазначимо, що існують певні бар'єри гармонізації української системи з міжнародними стандартами, це фрагментарність урегульованості законодавством, відсутність підготовлених польових криміналістів, нерегульованість роботи волонтерів та журналістів, які документують воєнні злочини, це нерозвиненість інфраструктури зберігання доказів і відсутність єдиного національного стандарту документування воєнних злочинів, а також недостатня інтеграція з JTs та міжнародними платформами обміну доказами.

У межах гармонізації національних стандартів доказування з міжнародними підходами доцільним є внесення комплексних змін на законодавчому, інституційному та кадровому рівнях. Насамперед необхідно нормативно закріпити в КПК України сам термін chain of custody та впровадити стандарт доведення beyond reasonable doubt, а також чітко врегулювати порядок використання супутникових знімків, OSINT-джерел, цифрових карт, матеріалів дрон-зйомки та геолокаційних даних [2, с. 66–68; 5]. На інституційному рівні пропонуємо створення Національного центру військової криміналістики та battlefield forensics, розбудову єдиної цифрової системи доказів UWCES, а також формування міжвідомчого координаційного центру взаємодії з Міжнародним кримінальним судом [1; 10]. У кадровому вимірі важливим кроком буде запровадження нової професійної кваліфікації «польовий військовий криміналіст» та розширення програм спеціалізованої підготовки для прокурорів, слідчих і суддів, орієнтованих на стандарти та навчальні моделі UNITAD й МКС [7; 11].

Висновки. Таким чином, гармонізація стандартів доказування між КПК України та Римським статутом є ключовою умовою успішного

документування воєнних злочинів та подальшого міжнародного переслідування винних. Україна вже має значний практичний багаж у сфері цифрової фіксації злочинів (WarCrimes.gov.ua), проте подальша ефективність залежить від: нормативної деталізації доказових процедур, впровадження chain of custody, створення національної системи військової криміналістики, інтеграції з міжнародними трибуналами. Гармонізація стандартів не лише спростить співпрацю з МКС, але й забезпечить стійкість української системи воєнної юстиції у майбутньому.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Rome Statute of the International Criminal Court. Rome, 17 July 1998. The Hague : International Criminal Court, 2011. 138 p. URL: <https://www.icc-cpi.int/resource-library>
3. International Criminal Court. Elements of Crimes. The Hague : ICC, 2013. 60 p. URL : <https://www.icc-cpi.int/publications>.
4. Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations. Office of the UN High Commissioner for Human Rights. Geneva : OHCHR, 2022. 140 p. URL : <https://www.ohchr.org>
5. Fletcher G. P. Beyond Reasonable Doubt in Comparative Criminal Law. Oxford : Oxford University Press, 2018. 276 p.
6. ICTY. Best Practices Manual for Evidence Evaluation. The Hague : International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, 2017. 92 p. URL: <https://www.icty.org>.
7. UNITAD. Evidence Standards and Field Investigation Guidelines. United Nations Investigative Team to Promote Accountability for Crimes Committed by Da'esh/ISIL. New York : United Nations, 2021. URL: <https://www.unitad.un.org>.
8. ICRC. Guidelines on Evidence Collection in Armed Conflict. Geneva : International Committee of the Red Cross, 2020. 54 p. URL: <https://www.icrc.org>
9. Bellingcat. OSINT Methodology Handbook. Amsterdam : Bellingcat, 2023. 88 p. URL : <https://www.bellingcat.com>.
10. Eurojust. Guidelines for Joint Investigation Teams (JITs). The Hague : Eurojust, 2022. 75 p. URL: <https://www.eurojust.europa.eu>
11. OHCHR. Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 2024. Geneva : United Nations, 2024. 78 p. URL: <https://www.ohchr.org/en/countries/ukraine>

12. WarCrimes.gov.ua. Annual Report on Documentation of War Crimes in Ukraine. Kyiv : Office of the Prosecutor General of Ukraine, 2024. 42 p. URL: <https://warcrimes.gov.ua>

13. Kuzmenko O. V. Military Justice: History, Modernity, Prospects : monograph. Kharkiv : Pravo, 2023. 275 p.

14. Судово-експертна діяльність у воєнних умовах : метод. орієнтири. Київ : Київський науково-дослідний інститут судових експертиз (КНДІСЕ), 2023. 51 с. URL : <https://kndise.gov.ua>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-645-4-27>

PROTECTION OF CRITICAL INFRASTRUCTURE FACILITIES IN SOUTHERN UKRAINE AS AN IMPORTANT ELEMENT OF ENSURING MARITIME SECURITY IN WAR CONDITIONS

ОХОРОНА ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Konev Oleksandr Yuriyovych

*Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Professional and Special Disciplines
of the Institute of Law and Security
Odessa State University
of Internal Affairs
Odessa, Ukraine*

Конєв Олександр Юрійович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри професійних
та спеціальних дисциплін
Інституту права та безпеки
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Актуальність проблеми. Морська безпека України у відповідності до визначення цієї категорії в Стратегії морської безпеки України [1] – «захищеність національних інтересів України на морі від наявних та потенційних загроз, а також забезпечення сталого розвитку України як морської та річкової держави. Державна політика у сфері морської безпеки спрямована на захист людини і громадянина, суспільства та держави».

Сфера національних інтересів України на морі поширюється на Чорне та Азовське моря і Керченську протоку, морське узбережжя в межах міжнародно визнаних кордонів України, річки, які впадають в Азово-Чорноморський басейн, Середземне та Балтійське моря. До сфери національних інтересів належать морський простір